

ממצאים מפורטים

השנה, בדומה לשנים קודמות, סקר דו"ח ההתקדמות מכשולים חקיקתיים, ליקויים במסגרת החוקית, ליקויים במערכת האכיפה, וכן ליקויים בגישה למידע אודות תיקים וחקירות שבוצעו. בנוסף, השאלון השנתי חותר להשיג הערכה כללית של חולשות המערכת בתחום האכיפה. השאלון הנוכחי מכסה שני היבטים נוספים בתחום זה: דרישות של סוכנויות ביטוח הייצוא ונושא תשלומי הסיוע. פרק זה מסכם מידע וההערכות אשר ניתנו ע"י מומחים במדינות השונות, באופן עקבי לפי סדר השאלות בשאלון של TI לשנת 2010 המופיע בנספח B. מידע מפורט נוסף ניתן למצוא בדו"חות המדיניים בחלק 3. יש לציין, כי במרבית המדינות מצאו המומחים מטעם ארגון TI ליקויים בתחום האכיפה. זאת ועוד, גם במדינות אשר סווגו ככאלה אשר מתבצעת בהן פעילות אכיפה אקטיבית מוגברת, עלו ממצאים אשר הצביעו על ליקויים אותם יש לתקן במטרה לזהות מקרי שיחוד במדינות זרות.

ליקויים במסגרת החוקית

מומחי TI מצאו ליקויים במסגרת החוקית בכל הנוגע לאיסור מתן שוחד לגורם זר, ב-30 המדינות המפורטות להלן: ארגנטינה, אוסטרליה, אוסטריה, ברזיל, קנדה, צ'ילה, צ'כיה, דנמרק, אסטוניה, צרפת, גרמניה, יוון, הונגריה, אירלנד, ישראל, איטליה, יפן, דרום קוריאה, מקסיקו, הולנד, ניו זילנד, פולין, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, דרום אפריקה, ספרד, שבדיה, שוויץ וטורקיה (ראו טבלה C). בין הליקויים החמורים ביותר ניתן להזכיר:

- הגדרה חסרה של עבירת מתן השוחד לגורם זר (אוסטריה, קנדה, צ'ילה, צ'כיה, אסטוניה, איטליה, יפן, סלובניה וטורקיה).
- מגבלות בתחום השיפוט (אוסטרליה, קנדה, צ'כיה, דנמרק, אסטוניה, צרפת, יוון, אירלנד, ישראל, יפן, הולנד, פולין וספרד).
- היעדר אחריות פלילית של תאגידים (ארגנטינה, ברזיל, צ'כיה, אסטוניה, גרמניה, יוון, אירלנד, איטליה, ניו זילנד, פולין וטורקיה) (האמנה דורשת אחריות תאגידית ולא אחריות פלילית תאגידית. ארגון TI גורס כי הסטנדרט צריך להיות אחריות פלילית).
- הטלת סנקציות בלתי מספקות (ברזיל, צ'ילה, דנמרק, אסטוניה, גרמניה, יוון, אירלנד, יפן, דרום קוריאה, הולנד, ניו זילנד, פולין, דרום אפריקה, שבדיה, שוויץ וטורקיה).
- הוראות לא מספקות בדבר הטלת אחריות על חברות-אם כאחריות בגין פעולות החברות הבנות, יוזמות משותפות או על סוכניהן (ארגנטינה, אוסטרליה, ברזיל, צ'כיה, דנמרק, יפן, סלובקיה, סלובניה, ספרד, שבדיה וטורקיה).
- חוקי התיישנות לא הולמים (ארגנטינה, אסטוניה, צרפת, הונגריה, איטליה, יפן, מקסיקו, ספרד ושבדיה).

ליקויים במערכת האכיפה

מומחים מ-32 המדינות המפורטות להלן, גילו ליקויים במערכת האכיפה בכל הנוגע לאיסור מתן שוחד לגורם זר: ארגנטינה, אוסטרליה, אוסטריה, בלגיה, ברזיל, בולגריה, קנדה, צ'ילה, צ'כיה, דנמרק, אסטוניה, צרפת, יוון, הונגריה, אירלנד, ישראל, איטליה, יפן, דרום קוריאה, מקסיקו, הולנד, ניו זילנד, נורבגיה, פולין, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, דרום אפריקה, ספרד, שבדיה, שוויץ וטורקיה (ראו טבלה C). בין הליקויים החמורים ביותר ניתן להזכיר:

- עצמאות לא מספקת של תובעים (ארגנטינה, אוסטריה, צ'כיה, אסטוניה, ניו זילנד, פורטוגל ודרום אפריקה).
- אכיפה מבוזרת או בלתי-מתואמת (יוון, הונגריה, מקסיקו, הולנד, ניו זילנד, פורטוגל, סלובניה ושוויץ).
- משאבים לא מספקים והיעדר מומחיות מספקת (ארגנטינה, צ'ילה, ברזיל, בלגיה, צ'כיה, אסטוניה, צרפת, ישראל, הונגריה, איטליה, דרום קוריאה, הולנד, ניו זילנד, נורבגיה, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, ספרד, דרום אפריקה, שבדיה וטורקיה).

- מערכת הגשת תלונות לא-הולמת ו/או היעדר הגנה על חושפי מקרי שיחוד (ארגנטינה, אוסטרליה, אוסטריה, בלגיה, ברזיל, צ'כיה, צ'ילה, דנמרק, אסטוניה, יוון, הונגריה, אירלנד, ישראל, איטליה, דרום קוריאה, מקסיקו, הולנד, נורבגיה, פולין, פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, דרום אפריקה, ספרד וטורקיה).
- חוסר בהגברת המודעות (בלגיה, ברזיל, בולגריה, קנדה, צ'ילה, דנמרק, ישראל, דרום קוריאה, ניו זילנד, פולין, פורטוגל, סלובניה וספרד).
- סטנדרטים בלתי הולמים לחשבונאות ולביקורת חשבונות (אוסטרליה, ישראל, מקסיקו, ניו זילנד, דרום אפריקה, ספרד, סלובניה וטורקיה).

נושאים הנוגעים לנגישות למידע

נושא הנגישות למידע הנוגע למקרי שיחוד גורם זר, הינו בעל חשיבות עליונה. שכן יש צורך בהגברת המודעות הציבורית לנושא אכיפת החוקים. על הציבור לדעת כיצד החברות המקומיות מנהלות את עסקיהן בחו"ל. אגב כך ניתן יהיה להבטיח טיפול ראוי והוגן בתיקים ובחקירות הקשורים לנושא שיחוד גורמים זרים. סטטיסטיקות לגבי מקרים הינן חשובות על מנת שניתן יהיה להעריך את נאותות הקצאת המשאבים, בכדי לקבוע את שיעורי הצלחת האכיפה, וכן לצורך זיהוי של מגמות. התפתחות חדשה היא שקבוצת עבודה בנושא שוחד של ה-OECD, ליקטה ופרסמה השנה הראשונה מידע לגבי תביעות. מלבד זאת, מומחי TI מ-25 מדינות דיווחו על נגישות בלתי מספקת למידע הנוגע לפסקי דין, הסכמי פשרות, תביעות ו/או חקירות (ראו טבלה C).

מחסור בנגישות למידע הנוגע למקרים של שיחוד גורם זר זוהה במדינות הבאות: אוסטריה, בלגיה, ברזיל, צ'כיה, דנמרק, יוון, אירלנד, ישראל, איטליה, יפן, הולנד, ניו זילנד, נורבגיה, פורטוגל, סלובניה, ספרד, שווייץ וטורקיה.

זאת ועוד, ציינו המומחים כי המידע הינו בלתי נגיש באופן שיטתי במדינות המפורטות להלן: ארגנטינה, אוסטריה, בלגיה, ברזיל, בולגריה, צ'ילה, צ'כיה, דנמרק, צרפת, גרמניה, יוון, הונגריה, אירלנד, ישראל, איטליה, יפן, דרום קוריאה, מקסיקו, הולנד, ניו זילנד, נורבגיה, פורטוגל, סלובניה, ספרד, שווייץ וטורקיה.

דרישות מסוכנויות לביטוח אשראי (export credit)

סוכנויות למימון אשראי ממלאות תפקיד חיוני בסיוע למסחר, והסטנדרטים וההליכים שהן מבססות יכולים לסייע בהרתעה ובאיתור מקרים של מתן שוחד לגורם זר. מסיבה זו, תפקידן נבחן ע"י קבוצת העבודה של ה-OECD בנושא שוחד, במסגרת סקירתה והמלצותיה בדצמבר 2009. השאלון של TI בדק ארבעה תחומי מפתח: (1) האם קיימת דרישה למחויבות לאי-שוחד בבקשות לביטוח אשראי (2) האם מחויבות כזו מורחבת להתנהגות של סוכנים או שותפים עסקיים כולל מיזמים משותפים או קונסורציומים; (3) האם חברות חייבות להראות שיש להן תכניות אתיקה אפקטיביות נגד-שוחד; ו-(4) האם חברות נדרשות לדווח על תגמול הניתן לסוכנים. רק במעט מדינות - אוסטריה, איטליה, קוריאה (הדרומית) ונורבגיה – נדרשים ארבעת המרכיבים האלה ובמספר מדינות אחרות, בהן אוסטרליה, קנדה, צ'כיה, דנמרק, פינלנד, צרפת, ישראל, הולנד, פולין, פורטוגל, סלובניה, ספרד ובריטניה, שלוש מתוך ארבעת הדרישות נענו. מצד שני, בארגנטינה, ברזיל, בולגריה, צ'ילה, יוון, מקסיקו ודרום אפריקה שלוש עד ארבע הדרישות לא נכפו על מקבלי ביטוח יצוא.

תשלומי סיוע

ההמלצות החדשות של ה-OECD נגד שוחד מתייחסות באופן מיוחד לתשלומי סיוע וקוראות למדינות לבחון מדי תקופה את המדיניות לגבי תשלומי סיוע קטנים "במטרה לשלוט ביעילות בתופעה" ולעודד חברות לאסור או להרתיע משימוש בתשלומי סיוע נמוכים באמצעות מנגנוני בקרה פנימית של החברה, תכניות אתיקה או מדידה, מתוך הכרה שתשלומים כאלה הם בד"כ לא-חוקיים במדינות בהן הם משולמים, וכי בכל המקרים תשלומים כאמור חייבים להיות מדווחים במדויק בספרי החברה

ובדו"חות הכספיים. TI, קראה לשים קץ לחריגים בכל הנוגע לתשלומי סיוע כאלה, היות ושום צורה של שוחד מוצדקת. תשלומים כאלה גורמים לנזק במדינות בהן הם משולמים והחריגים עשויים לשמש להצדקת תשלומים גדולים. זה נכון בראש ובראשונה לגבי מדינות בהן מומחי TI מצאו שתשלומי סיוע מותרים על פי חוק או מדיניות: אוסטרליה, קנדה, דנמרק, גרמניה, יפן, קוריאה (הדרומית), הולנד, ניו זילנד וארה"ב.

טבלה C – ביצועי המדינות באזורים נבחרים בכל הנוגע לאכיפת מקרי שוחד לגורם זר

מדינה	התאמה בין הוראות החוק ואמצעי האכיפה		דרישות סוכנויות ביטוח יצוא ואכיפתן				נגישות למידע אודות המקרים	
	הוראות החוק	אמצעי אכיפה	מחויבות נגד שוחד	מכסה התנהגות של סוכן או שותף עסקי	תכניות ציות אפקטיביות נגד שוחד	חובת דיווח על תשלום פיצויים לסוכנים	מספר מקרים	מידע אודות המקרה
ארגנטינה	לא	לא	לא	לא	לא	לא	כן	לא
אוסטרליה	לא	לא	כן	כן	לא	כן	כן	כן
אוסטריה	לא	לא	כן	כן	כן	כן	לא	לא
בלגיה	כן	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
ברזיל	לא	לא	לא	לא	לא	לא	לא	לא
בולגריה	כן	לא	לא	לא	לא	לא	Yes	לא
קנדה	לא	לא	כן	כן	כן	לא	כן	כן
צ'ילה	כן	לא	לא	לא	לא	לא	כן	לא
צ'כיה	לא	לא	כן	כן	כן	לא	לא	לא
דנמרק	לא	לא	כן	כן	לא	כן	לא	לא
אסטוניה	לא	לא	כן	כן	לא	לא	כן	כן
פינלנד	כן	כן	כן	כן	לא	לא	כן	כן
צרפת	לא	לא	כן	כן	לא	כן	כן	לא
גרמניה	לא	כן	כן	כן	לא	לא	כן	לא
יוון	לא	לא	לא	לא	לא	לא	לא	לא
הונגריה	כן	לא	כן	לא	לא	כן	כן	לא
אירלנד	לא	לא	-	-	-	-	לא	לא
ישראל	לא	לא	כן	כן	לא	כן	לא	לא
איטליה	לא	לא	כן	כן	כן	כן	לא	לא
יפן	לא	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
(דרום) קוריאה	לא	לא	כן	כן	כן	כן	כן	לא
מקסיקו	לא	לא	כן	לא	לא	לא	כן	לא
הולנד	לא	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
ניו זילנד	לא	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
נורבגיה	כן	לא	כן	כן	כן	כן	לא	לא
פולין	לא	לא	כן	כן	לא	כן	כן	כן
פורטוגל	לא	לא	כן	כן	לא	כן	לא	לא
סלובקיה	לא	לא	כן	כן	לא	לא	כן	כן
סלובניה	לא	לא	כן	כן	לא	כן	לא	לא
דרום אפריקה	כן	לא	לא	לא	לא	לא	כן	כן
ספרד	לא	לא	כן	כן	כן	לא	לא	לא
שבדיה	לא	לא	כן	כן	לא	כן	כן	כן
שוויץ	לא	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
טורקיה	לא	לא	כן	כן	לא	לא	לא	לא
בריטניה	כן	כן	כן	כן	לא	כן	כן	כן
ארה"ב	כן	כן	כן	כן	לא	כן	כן	כן